

Győri, Ferenc¹

A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok – a földrajz talentumai, avagy a talentumok földrajza

Students who Obtained PhD Degree under József Tóth's Supervision –
The Talents of Geography, or the Geography of Talents

ABSZTRAKT

Tóth József a magyar földrajztudomány kiemelkedő alakja volt. Jelen írás célja a Pécsi Tudományegyetemen végzett tudományos utánpótlás-nevelésének bemutatása PhD-fokozatot szerzett tanítványainak adatain keresztül (n=63). Forrásként egyetemi kiadványokat és elektronikus adatbázisokat, az összefüggések feltárására Spearman-féle korrelációs számítást, független mintás T-próbát, Mann–Whitney U-tesztet, Kruskal–Wallis próbát, valamint Khi-négyzet próbát használtam. A tanítványok a legnagyobb arányban Dél-Alföldön, Észak-Magyarországon, valamint a Dunántúlon születtek és dolgoztak, míg a regionális tehetségvándorlás egyértelmű nyertese a Dunántúl. A professzor szakmai nyitottsága tükröződik az irányításával született disszertációk témaválasztásában. Szellemi örökségét tovább vivő tanítványai ma is komoly publikációs tevékenységet folytatnak. A doktoriskola- és témavezető karizmatikus személyisége, világlátása, szakmai tudása manifesztálódik egykori hallgatóinak sokféleségében, tudományos teljesítményében.

Kulcsszavak: Tóth József, tehetségföldrajz, tudományos utánpótlás-nevelés, Pécsi Tudományegyetem

ABSTRACT

József Tóth was an outstanding figure in Hungarian geography. This article aims to present his scientific talent management at the University of Pécs through the data of his PhD students (n=63). During the analysis we used university publications and electronic databases, as well as Spearman's correlation calculation, independent T-test, Mann–Whitney U-test, Kruskal–Wallis test and Chi-squared test to explore the relationships. The largest proportion of students were born and worked in the Southern Great Plain, North Hungary and Transdanubia, however the winner of the regional talent migration is Transdanubia. The professional openness of the professor is reflected in the topic selection of the dissertations completed under his supervision. His students, carrying on his intellectual heritage, are still active in scientific publishing. The charismatic personality, world view and professional knowledge of the head of doctoral school are manifested in the diversity and academic performance of his former students.

Keywords: József Tóth, geography of talent, talent management, University of Pécs

¹ PhD, associate professor, University of Pécs, Faculty of Health Sciences, Institute of Physiotherapy and Sport Science; scientific advisor, Head of Sports Science Research Group, Gál Ferenc University, ferenc.gyori@etk.pte.hu, gyori.ferenc@gfe.hu, <https://orcid.org/0000-0002-9989-0028>

BEVEZETÉS

Tóth József professzor, rector emeritus (1940–2013) különleges ember volt, akinek karizmatikus személyisége, szellemisége így, tíz évvel e földi lét elhagyása után is olyan erővel képes szinte csapatként mozgósítani követőit, mintha csak valamelyik ünnepi konferenciájára készülének. Nem túlzás azt állítani, hogy mi, akik – nem kis létszámban – tanítványának valljuk magunkat, személyében, tetteiben, alkotásaiban olyan maradandó értékeket kaptunk tőle, „amelyek nemcsak a geográfusok körében, hanem a szélesebb horizontú magyar kultúra kontextusába helyezve is tiszteletre méltóak” (Szónokyné Ancsin & Kókai, 2020, p. 5).

Tanulmányom főhajtás a Mester előtt, s ezzel együtt személyes indíttatású köszönetnyilvánítás számára. Nem célom, hogy méltassam munkásságát, hiszen azt már sok-sok fórumon és formában nálam érdemesebbek is megtették (Szónokyné Ancsin & Kókai, 2020; Tésits & Alpek, 2015), ám magam mindig igen nagy megtiszteltetésnek éreztem, ha a személyéhez kapcsolódó jeles ünnepeken, évfordulókon valamilyen formában csatlakozhattam köszöntői, majd váratlan halálát követően, tisztelő visszaemlékezői táborához.

Mindenesetre az életre szóló útravalót – mint oly sok más tanítványa, munkatársa – magam is megkaptam tőle. Doktorandusz hallgatójaként nem múlt el konzultációnk, beszélgetésünk úgy, hogy nyíltan vagy burkoltan ne tanított volna valamire, vagy szükség esetén ne fordított volna a helyes irányba. Ezekről az alkalmakról szófecsérlés volna többet mondani, mint amit tanítványaiként valamennyien átélhettünk: mindig egyenrangú partnerként kezelt bennünket, nagy önállóságot adott, nyílt és őszinte volt, sohasem viselt „álarcot”, hihetetlen éleslátással tapintott rá a problémákra, melyeket pillanatok alatt rövidre zárt, és ha éppen az használt, kíméletlen kritikával illette gyengeségeinket. A végső megoldást azonban mindig tőlünk várta, valahogy imígyen: „Mester, kaptál egy feladatot! Dolgozd ki!”

Ugyanakkor, bár mindig lendületet kaptam találkozásainktól, számomra az a bizonyos legelső vált meghatározóvá. 1985-ben jelen lehettem ugyanis akadémiai doktori értekezésének megvédésén a Magyar Tudományos Akadémián, ahová földrajz–testnevelés szakos, diákkörös hallgatóként mentortanárom, Pál Ágnes „cipelt el”. (Ott kell lenned! – jelentette ki ellentmondást nem tűrően, s ebben is – mint sok minden másban – igaza volt. Tényleg nem bántam meg, hogy elmentem.) Még aznap megtanultam ugyanis két elemi dolgot a földrajztudománnyal kapcsolatban: ki az a Tóth József és mi az a tetraédermodell.

Annak ellenére, hogy ezt követően csak viszonylag ritkán volt alkalmam őt látni (pl. egy-egy konferencián, tudománynépszerűsítő előadásán), sokszor hallottam róla, hiszen neve a társadalomföldrajzzal kapcsolatos tanulmányaim, diákköri munkáim során, vagy egyéb szakmai diskurzusokban szinte mindig felmerült. A leginkább persze Békéscsabán, ahová 1988-ban pályakezdőként mentem tanítani, s zöldfülűként hamarosan (szintén Ági néni tanácsára) azzal kopogtattam be az MTA Földrajztudományi Kutatóintézet Alföldi Osztálya (akkor még) Sallai utcai intézetének ajtaján, hogy „megjöttem, hátha hasznomat tudják itt venni”. El kell, hogy mondjam, NB I-es csapat játszott akkor Csabán, de nem csak a futballpályán, a „Földrajzkutató”-ban is. (Ez ma már csak a „Földrajzkutató”-ra igaz!) Az intézet legelső, 1973-as induló csapatából (Tóth József, Baukó Tamás, Dövényi Zoltán,

Mosolygó László, Simon Imre, Rakonczi János, Tanczos-Szabó László) ugyan már csak kevesen dolgoztak ott addigra, s Pécsre, a kutatóhálózat központjába (RKK), „igazolt” maga a „csapatkapitány”, az intézetvezető Tóth József is (Rakonczi, 2020). Mindazonáltal rendkívül hálás voltam, hogy egyáltalán „leülhettem a csabai kispadra”, hiszen a nagy „öregektől” és a frissebben érkezett munkatársaktól (Timár Judit, Gurzó Imre, Kugler József, Velkey Gábor) is rengeteget tanulhattam. Egytől egyig kiváló szakemberek voltak, akik magas színvonalon képviselték tudományterületüket és azt a szakmai irányt, amit az intézet „szellemi atyja” jelölt ki. Valamennyien pontosan tudták ugyanis, mit várna el tőlük, ha ott lenne még „Jóska”.

Talán négyéves békéscsabai tartózkodásomnak, pontosabban az intézet munkájába történő bekapcsolódásomnak volt köszönhető, hogy Tóth professzor 2002-ben a doktori iskolai felvételi elbeszélgetésünkön mindössze ezzel a rövidke kérdéssel fogadott: „Miért csak most értél ide?” Azt követően pedig – miután érdeklődéssel végighallgatta a heteken át nagy műgonddal fabrikált kutatási elképzeléseim lelkes interpretációját – így szólt: „Látom, még nincs témád.... Nem baj! Majd besegítesz nekem a talentumföldrajzba!”

A „talentum” és a „földrajz” szavakkal való „játszadozást” a cikk címében tehát nem játéknak szántam, ám egyszerűen nem találtam semmit, ami találóbban fejezhetné ki e tanulmány koncepcióját. Mindamellet a talentumföldrajz csak egyike azoknak a kutatási témáknak, melyekre Tóth József figyelt fel és inspirálta követőit. Ezek akkoriban még igencsak szokatlannak tűntek, ám közülük jó néhány relevanciája, jelentősége igazolódott a későbbiekben (Dövényi, 2020).

Tóth József a nagy tehetségű emberek, vagy ahogyan ő nevezte őket, a „talentumok” földrajzi problematikáját még fiatal kutatóként Hantos Gyula (1936) lexikonadatok felhasználásával készült munkájából ismerte meg, s elmondása szerint szívügyének tekintette, hogy valamikor, ő is valami hasonlóval rukkoljon elő. Elfoglaltsága és egyéb irányú szakmai tevékenysége miatt azonban e terve jó darabig mellékvágányra került, noha a szellemi kiválóságok területi eloszlásának kérdéseiről – éppen a fokozatot szerzettek, illetve az MTA doktori kapcsán – jelentek meg írásai, s ezzel együtt igen figyelemreméltó megállapításai (Tóth, 1990, 1994). A tehetség mint földrajzi problematika boncolgatását, a kérdéskör „modernizálását” viszont szemlátomást megkezdte (Tóth, 2000, 2004a), s a hazai kiválóságok vándorlásának történeti-kulturális háttéréről – ami a talentumföldrajz egyik aspektusa – egy évtized múltán társszerzőként ugyancsak publikált (Trócsányi et al., 2002).

Ennek fényében tehát módfelett szerencsésnek érezhettem magam, hiszen kaptam egy jó témát, amit már „csak” ki kellett dolgoznom. Természetesen igyekeztem ennek az elvárásnak a lehető legjobban megfelelni (Győri, 2006, 2011), s ami igazi büszkeséggel tölt el valójában az, hogy a „tehetségföldrajzot” mint önálló fejezetet témavezetőmmel közösen publikálhattam (Tóth & Győri, 2011) az MTA Földrajztudományi Intézet Magyarország térképekben c. atlaszában (Kocsis & Schweitzer, 2011).

A talentumföldrajz mint kutatási irány fejlődése mindamellet jól nyomon követhető a nemzetközi szakirodalomban is (Győri, 2020), mely alapvetően a kreatív osztály, a kreatív helyek, az agyelszívás és -körforgás, a területi növekedés, a hálózatosodás, humánerőforrás-gazdálkodás, illetve különféle kultúrtörténeti aspektusok kapcsán érdeklődik a tehetség hordozói, a talentumok születési, munka- és halálzási helyeinek térbeli eloszlása, koncentrációja, valamint mozgásfolyamatai iránt (pl. Florida,

2002; Kim et al., 2005; Quian, 2010; Schich et al., 2014; Weiner, 2016; Danko et al., 2017; Cao & Li, 2019; Tian, 2013).

Ezzel párhuzamosan a hazai tértudományokban a tehetség térbeliségét ma a hagyományosnak tekinthető kultúrföldrajzi szemléletű talentumföldrajzi megközelítések (Dövényi, 2016; Kárász, 2016; Malatyinszky & Becsei, 2016; Mátyás, 2020, 2021, 2022) mellett az oktatás és a tehetséggondozás területi aspektusai (Teperics et al., 2014; Bíró & Mándy, 2015; Derényi et al., 2015; Harmatiné Olajos, 2015; Páskuné Kiss, 2015; M. Császár & Wusching, 2016; Szemerszki, 2016; Fodor & Klein, 2021, Muity et al., 2023), valamint a gazdaság-, szervezés- vagy regionális tudományi inspirációjú vizsgálatok (pl. Balogh, 2015; Lengyel, 2017; Lévai, 2018) reprezentálják.

Tudvalevő, hogy az 1994-ben alapított Földtudományok Doktori Iskola, melybe többedmagammal jelentkeztem, Tóth professzor egyik fő művének tekinthető. Az iskolát indulásától 2010-ig vezette, s ennek utolsó öt évében, vezetői tevékenységétől való visszavonulásától kezdve erejét egyre inkább annak irányítására fókuszálta (Aubert, 2020). Noha személyes hatása a Földrajzi Intézetben továbbra sem volt lebecsülendő, az mégis a doktori iskolában teljesedhetett ki igazán, s utólag is úgy tűnik, ez volt az a szervezeti egység, ami a hazai geográfiára a legnagyobb hatást gyakorolta (Trócsányi, 2020). A Professzor mindent meg is tett ezért: a szakma elitjéből toborzott maga mellé komoly kutatóintézeti háttérrel rendelkező professzorokat, rátermett fiatal oktatókkal erősítette a hadállásokat és nagynevű előadókat invitált a PhD-szemináriumokra.

Az is köztudott – sokan támadták is érte –, hogy doktori iskolájába nem csupán geográfusokat hívott és fogadott be, hanem a földrajztudományhoz kapcsolódó, különféle térproblémákkal foglalkozó tudományterületek ambiciózus kutatóit is, vagyis szinte mindenkit, aki a képzéshez elég erőt és tehetséget érzett magában (Szónokyné, 2020). Ugyanakkor sohasem rejtette véka alá – sőt az elsőévesekkel történő legelső találkozások alkalmával kertelés nélkül el is mondta –, hogy egy 40–50 fős levelezős évfolyamból az addigi tapasztalatok alapján legfeljebb hatan-heten végeznek majd („Önökön múlik, hogy kik lesznek azok!”). A tömegesítési elv működött. Akik belátták, hogy a doktori képzés nem az ő „műfajuk”, hamarosan abbahagyták (Trócsányi, 2020). Trócsányi András (2020), aki a kezdetektől, már PhD-hallgatóként részt vett a doktori képzés szervezésében az alábbiak szerint tipizálta a doktorjelölteket:

1) Nappalisok: saját tanár, illetve geográfusképzésből.

2) Levelezősök: a) főiskolai képzőhelyek munkatársai, akiktől munkahelyi elvárás a fokozatszerzés és a kutatói teljesítmény; b) gazdasági-turisztikai profilú intézmények külső oktatói, akiknek szüksége van a tudományos fokozatra; c) nem tudományos kutatásból élő, de ahhoz jól értő értelmiségi; d) földrajzi végzettséggel, felsőoktatási háttérrel, kutatási rutinnal sem rendelkezők, akik számára a fokozatszerzés előrelépést jelenthetett (közsférában középvezetők, iskolaigazgatók, tanárok, katonák, rendőrök, a titkosszolgálat munkatársai, diplomata stb.). Mindez végső soron azt eredményezte, hogy az állástalan szabadértelmiségitől kezdve a bankelnök-vezérigazgatóig mindenki beülhetett hozzá az iskolapadba (Trócsányi, 2020). Nos, ezek voltunk mi...

Kutatásom célja Tóth József tudományos utánpótlás-nevelése néhány jellegzetességének bemutatása azon tanítványain keresztül, aki 1998 és 2014 között megszerezték PhD-fokozatukat. A munka

talentumföldrajzi ihletésű, azaz tárgyegeysége a tehetségét objektív kritériumok alapján (doktori fokozatszerzési eljárás) a földtudományok területén bizonyított szakember.

Figyelembe véve azt, hogy egy tudós ember teljes hatása szűkebb. és tágabb környezetére nem egykönnyen kvantifikálható, mégis feltételezem, hogy mindaz a méltatás, ami Tóth József alakjával, munkásságával kapcsolatban közkeletű, az adatokkal is igazolható. Vagyis a Professor szakmai tudása, széles látóköre, nyitottsága, tükröződik mind doktorált hallgatóinak sokféleségében (pl. nem, kor, előképzettség, lakóhely), mind pedig az általa gondozott doktori témák sokszínűségében.

Az adatbázisok tanulmányozása során fogalmazódott meg számomra az a kérdés, hogy van-e összefüggés a különféle szociodemográfiai és területi jellegű változók, valamint a tanítványok aktuális tudományos teljesítmény között, illetve azok milyen mértékben maradtak elkötelezettek a tudományos kutatás iránt.

MÓDSZEREK

A vizsgálat adatbázisaként alapvetően négy forrást használtam: a PTE Földtudományok Doktori Iskola 160 fő végzettjének adatait tartalmazó almanachját (Dövényi & Tésits, 2014), az Országos Doktori Tanács adatbázisát (odt.hu), a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) (mtmt.hu) adatbázisát, valamint Tóth József munkásságának a PTE TTK Földrajzi Intézet által összeállított (Sragner, 2005) bibliográfiáját használtam.

Az adatok összevetésével, harmonizálásával olyan, koherens adattáblát alakítottam ki, mely tartalmazza a Tóth József professzor témavezetésével PhD-fokozatot szerettek nevét, születési adatait, a védés idejére számított életkorát, végzettségét/végzettségeit, foglalkozását és munkahelyét (az almanach elkészültének idején), valamint az MTMT-ben rögzített közleményeinek és független hivatkozásainak számát. Sajnos azonban, így is maradtak hiányzó adatok, melyeket egyéb, elsősorban internetes forrásokból (pl. feltöltött évkönyvek, önéletrajzok, folyóiratok, tudósítások) igyekeztem pótolni. Az is előfordult (két eset), hogy – miután rendelkezésre álló információk segítségével sikerült beazonosítanom egy-egy volt tanítványt – e-mailben kértem tőle a hiányzó adatok megküldését. Egy alkalommal telefonos adategyeztetésre is sor került.

A doktori témavezetés tényével kapcsolatban nem tettem különbséget abban a tekintetben, hogy Tóth József egyedül vagy társtémavezetővel, illetve társtémavezetőként (összesen 9 eset) készítette fel tanítványait. A „Tóth-tanítvány” megnevezés a továbbiakban azokat illeti, akiknek doktori témavezetője volt a Professor (noha sokszor annyian lehetnek, akik szintén tanítványának vallják magukat).

A minta elemszáma (n=63) természetes módon befolyásolta statisztikai elemzéshez szükséges egyes változókatörégiák létrehozásának lehetőségét is, melyeket az „észszerűség” határain belül kellett kialakítanom. A születési és munkahelyek összefüggés-vizsgálataihoz például a nagyrégió (NUTS1) volt az a „legkisebb” területi szint, mellyel dolgozhattam. Tudom, ennek egyáltalán nem örült volna Tóth professzor, aki még az alacsonyabb szintű, ám a vonzáskörzeteket mint természetes téregységeket figyelmen kívül hagyó NUTS2 statisztikai régiókat is – tegyük hozzá, teljes joggal – „fából vaskarika” régióknak tartotta (Tóth, 2004b).

Mindamellet a *születési és munkahelyeket* módomban állt „térképre vinni” kistérségükkel együtt, ami tehetségföldrajzi szempontból akár beszédesebb is lehet, mint a szülőhely megjelölése. A rurális térségekben sokszor a város mint vonzáscentrum oktatási, kulturális szolgáltatásainak elérhetősége jelentheti az egyetlen esélyt a gyermekek, fiatalok számára a tanulásra, tehetségük gondozására. A helyi és a megyei önkormányzati szint közé eső, a várost és környékét képviselő járási vagy kistérségi szint a területi államigazgatásban viszonylag gyakran változik. Mivel a kistérségek „korszaka” (1994–2014) gyakorlatilag egybeesik a doktori iskola működésének jelenleg vizsgált periódusával, ezért döntöttem úgy, hogy a „térképi” ábrázoláshoz ezt a térstruktúraszintet (is) használok.

Mindamellet egyéb, a kutatás célját szolgáló prioritásokat is figyelembe kellett vennem az adatok feldolgozása során. A Tóth professzor keze alá került hallgatók például már doktori fokozatszerzést megelőzően több és többféle felsőfokú végzettségre szert tehettek, ugyanakkor osztályba sorolásom elsődleges szempontja az volt, hogy kiderüljön, hányan rendelkeztek közülük „hozott” földrajzos, illetve földtudományi előképzettséggel. Ezért a „Janus-arcú”, de a tudományági nomenklatúra (mta.hu) szerint a természettudományok közé tartozó *Földrajz- és földtudományok* kategóriáját kiemeltem: ide soroltam szakpártól függetlenül(!) a földrajztanári diplomát és/vagy településfejlesztő geográfus oklevelet birtoklókat. Ugyanakkor a *Természettudományi* végzettségűnek „minősíttem” minden műszaki (mérnök), orvos- és egészség tudományi (orvos, ápoló, állatorvos), hadtudományi végzettségű szakembert, valamint egyetlen biológia–kémia szakos tanárt. A *Társadalomtudományi* területhez a gazdálkodás és szervezéstudományok, a szociológia, a pszichológia, a nemzetközi tanulmányok, valamint a jog-, politikatudományok képviselői (pl. közgazdász, humánszervező, szociológus, szociálpolitikus, pszichológus, jogász) kerültek.

A foglalkozási kategóriák kialakításánál a 2014-es almanach adatfelvételek megadott foglalkozást vettem alapul, mivel a védés (sokszor évekkel korábbi) időpontjára vonatkozó információ nem állt rendelkezésemre. Az *Oktatás* osztályába a felső- és középfokú oktatásban dolgozókat soroltam. Az *Egyéb társadalmi szolgáltatások* csoportját a közigazgatásban, egészségügyben, kulturális és tudományos intézményekben dolgozók, szellemi szabadfoglalkozásúak, míg az *Üzleti szolgáltatások* csoportját a gazdasági-kereskedelmi szervezetek alkalmazottai és egyéni vállalkozók formálják. Külön kategóriát képeznek a *Nyugdíjasok*.

A Professzor témavezetésével született szakmai munkák (doktori értekezések, cikkek) tudományterületi besorolását azok címe és absztraktja alapján végeztem el. Noha a társadalomföldrajz belső tagozódása „nincs köbe vésve” (Pirisi & Trócsányi, 2015), a tudományterületi besorolást (néhol szükséges összevonásokkal) igyekeztem a Tóth-féle felfogásban megjeleníteni. Az *Településföldrajz, területfejlesztés* kategóriájába kerültek a különböző szintű területi egységek fejlődésével, ellátottságával, átalakulásával, térszerkezetével, térkapcsolataival foglalkozó munkák. A *Gazdaságföldrajz* kategóriájába a társadalmi gazdasági aktivitással, a gazdaság, illetve egyes gazdasági ágazatok teljesítményével, erőforrásaival; a *Kulturális földrajzhoz* a széles értelemben vett kultúra egyes szegmenseinek (pl. oktatás, közművelődés, sport, tehetség, média, mentális terek) és a földrajzi környezet térben-időben változó kölcsönhatásának elemzésével kapcsolatos művek. A *Népességföldrajz és szociálgeográfia* kategóriájába a demográfiai és etnikai viszonyok szocioökonómiai és -demográfiai kérdéseivel, valamint a területi és társadalmi identitással, míg az *Egészségföldrajzhoz* az egészségi álla-

pot, az egészségügyi ellátás és az egészséghez kötődő tevékenységek földrajzával foglalkozó írások. A *Történeti földrajzhoz* soroltuk adott történeti korban fennállott természeti, társadalmi, gazdasági, kulturális viszonyok földrajzi szempontú leírásával, míg a *Turizmusföldrajzhoz* az idegenforgalmi folyamatok földrajzi környezetének vizsgálatával, a *Környezet- és tájföldrajzhoz* pedig a természeti környezet társadalmi használatával kapcsolatos lehetőségeinek számbavételével, állapotaival, kockázatainak, konfliktusainak feltárásával foglalkozó munkákat.

A 2009 óta működő MTMT számos célra hasznosítható nemzeti bibliográfiai adatbázis, mely fontos referenciaként szolgál a tudományos, illetve a szellemi teljesítmények egyfajta igazolására napjainkban. Noha adatbázisába a rendszer elindulása előtti publikációk és hivatkozások is bekerülhetnek, a nyilvántartás ma elsősorban azok számára bír kitüntetett jelentőséggel, akik aktívan kapcsolódnak a tudományos és/vagy felsőoktatási szférához, netán fokozatszerzésre, vagy magasabb minősítés elnyerésére készülnek. Az MTMT-ben foglalt közlemények és független hivatkozások száma tájékoztat bennünket arról is, hogy a doktorált személy milyen mértékben vonódott be a tudományos kutatás folyamatába, illetve – fiatalabb kutatók esetén – körülbelül hol tart abban. Számításaim során a 2023. június 1-ei állapotra vonatkozóan az összes közleményt figyelembe vettem, nem téve különbséget közleménytípusok (pl. tudományos folyóiratcikk, könyv, könyvfejezet, oktatási, ismeretterjesztő vagy közérdekű művek) között.

Mindehhez kapcsolódóan megvizsgáltam továbbá azt is, hogy a regisztráltak közül hányan végeznek aktív publikációs tevékenységet napjainkban, hányan fejezték be publikációs tevékenységüket a védést követően, valamint görcső alá vettem azt is – miképpen tette azt Michalkó Gábor (2021) Aubert Antal köszöntése kapcsán –, hogy Mester és a tanítványai szakmai kapcsolatának szorossága miképpen manifesztálódott közös publikációkban. Legvégül arra voltam kíváncsi, hogy a Tóth József professzor főszerkesztésével 2006-ban alapított szakmai folyóirat, a *Modern Geográfia* milyen mértékben támogatta a doktorjelöltek munkáját ingyenes és szabadon hozzáférhető platformot biztosítva lektorált tanulmányok közlésére.

A rendelkezésre álló adatok normalitásvizsgálatát követően az összefüggések feltárására a Spearman-féle a korrelációs számítás, a független mintás T-próbát, a Mann–Whitney U-tesztet, a Kruskal–Wallis próbát, valamint a Khi-négyzet próbát alkalmaztam. A szignifikanciaszintet 5%-ban határoztam meg. A leíró statisztikában valamennyi rendelkezésre álló rekord (n=63) adatait felhasználtam, de a szignifikanciapróbák során csak azon rekordokat vettem számításba, melyek valamennyi adata hiánytalanul rendelkezésemre állt (n=54).

EREDMÉNYEK

Tóth József professzor 1994 és 2013 között 63 fő fokozatot szerzett doktorjelölt témavezetését végezte, ebből kilenc esetben társtémavezetővel vagy társtémavezetőként együttműködve (Aubert Antallal, Dövényi Zoltánnal, Gál Józseffel, Lovász Györggyel, Pirkhoffer Ervinnel, Rudl Józseffel, Szilágyi Istvánnal és Vuics Tiborral). Tíz tudományos fokozatot szerzett doktorandusz közül hét férfi és

három nő (1. táblázat). A nemi hovatartozás egyetlen más változóval sem áll érdemleges kapcsolatban ($p > 0,05$).

1. táblázat: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok néhány szociodemográfiai és területi adata (1998–2014)

Table 1. Some sociodemographic and regional data of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision (1998–2014)

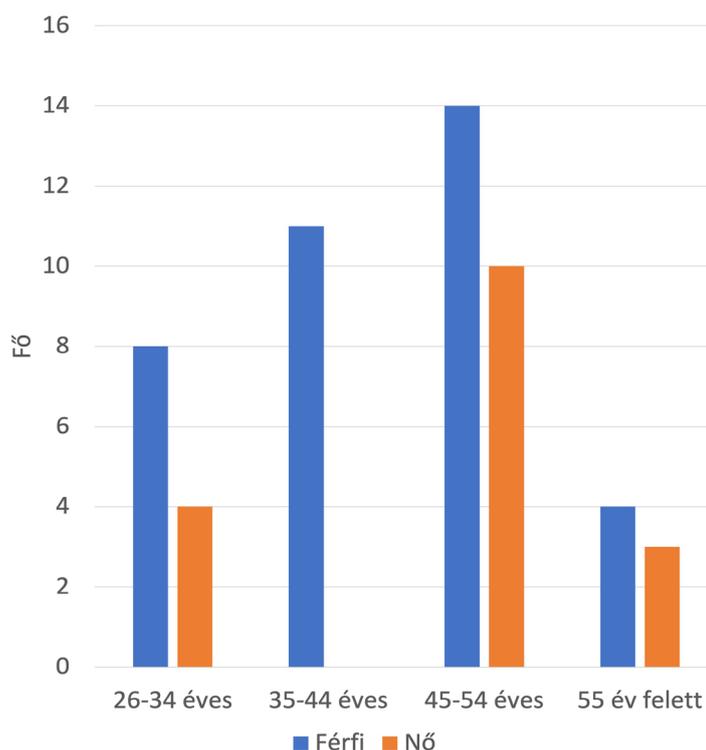
	n (fő)	%
Nem	63	100,0
Férfi	44	69,8
Nő	19	30,2
Születési idő	61	100,0
1929–1949 között	8	13,1
1950–1959 között	22	36,1
1960–1969 között	18	29,5
1970–1981 között	13	21,3
Védés ideje	63	100,0
1998–2003 között	16	25,4
2004–2008 között	21	33,3
2009–2014 között	26	41,3
Életkor a védés idején	61	100,0
26–34 éves	12	19,7
35–44 éves	12	19,7
45–54 éves	24	39,3
55 év felett	13	21,3
Tudományterületi előképzettség	62	100,0
Földrajz- és földtudományi	31	50,0
Természettudományi	14	22,6
Társadalomtudományi	17	27,4
Foglalkozás jellege	61	100,0
Oktatás	35	57,4
Egyéb társadalmi szolgáltatások	16	26,2
Üzleti szolgáltatások	5	8,2
Nyugdíjas	5	8,2
Születés nagyrégiója (NUTS1)	62	100,0
Alföld és Észak	21	33,9
Dunántúl	22	35,5
Közép-Magyarország	13	21,0
Határon túl	6	9,7
Munkahely nagyrégiója (NUTS1)	55	100,0
Alföld és Észak	16	29,1
Dunántúl	26	47,3
Közép-Magyarország	11	20,0
Határon túl	2	3,6

A születési idők eloszlása értelemszerűen különbözik: a legnagyobb arányban 1950 és 1959 között (36,1%), valamint 1961 és 1969 között (29,5%) látták meg a napvilágot. A legkorábbi születési időpont 1929, a legkésőbbi 1981. A születési év a védés évében betöltött életkorral ($r=-0,91$; $p<0,001$) kapcsolatban áll. A védés ideje és a védés évében betöltött életkor között nincs összefüggés ($p>0,05$). A doktori védések egy 17 éves intervallumra esnek (1998–2014), közülük is legtöbb ennek utolsó, 2009–2014-es periódusára (26 db, 41,3%). Közülük három védés már a Professor halálát követően, 2013-ban, egy pedig 2014-ben valósult meg.

Ötből két tanítvány 45–54 évesen vehette át PhD-oklevelét ($n=61$; $A=46,3$; $SD=10,8$), a legidősebb 72, a legfiatalabb 26 évesen (a nyugdíjas kort 3-an érték el). Míg a statisztikai próba nem mutat szignifikáns nemenkénti eltérést a védés évében betöltött életkort illetően ($p>0,05$), az életkort diszkrét változókká alakítva (kategorizálva) tendenciaszerű különbségre ($p=0,08$) bukkanhatunk: a nők közül senki sem védett 35–44 éves kora között (1. ábra).

1. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok doktori védés évében betöltött életkora nemek szerint

Figure 1. Age of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision in the year of their doctoral defense

Földtudományi előképzettséggel a tanítványok pontosan fele (50,0%) rendelkezik, a további természettudományi, illetve társadalomtudományi végzettségük 22,6%-ot és 27,4%-ot tesznek ki. A tudományterületi előképzettség és a védés évében betöltött életkor kapcsolatban áll ($p<0,05$): a földrajzos végzettségűek átlagosan közel tíz évvel fiatalabban doktoráltak, mint a természettudományi, három évvel fiatalabban, mint a társadalomtudományi végzettségűek (2. táblázat).

2. táblázat: Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok tudományos teljesítménye néhány térbeli, időbeli és szociodemográfiai változó tükrében

Table 2. Academic performance of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision in the light of some spatial, temporal and sociodemographic variables

N=53	A védés évében betöltött életkor (év) Átlag (SD)	Közlemények száma (db) az MTMT-ben Átlag (SD)	Hivatkozások száma (db) az MTMT-ben Átlag (SD)
Nem			
Férfi	43,9 (10,2)	96,6 (108,0)	152,4 (214,7)
Nő	46,1 (9,1)	60,5 (52,9)	53,0 (82,7)
<i>Mann–Whitney U</i>	266	288	298
Születési idő			
1950 előtt	60,7 (10,0)	222,0 (247,00)	69,3 (54,0)
1950–1959 között	52,0 (3,9)	55,1 (74,70)	41,5 (88,2)
1960–1969 között	42,4 (5,2)	90,7 (84,7)	183,0 (248,0)
1970–1981 között	31,8 (2,9)	95,2 (67,4)	181,0 (200,0)
<i>Kruskal–Wallis</i>	42,1***	5,1	7,7
Védés időszaka			
1998–2003 között	42,5 (12,8)	175,0 (127,0)	264,0 (241,0)
2004–2008 között	46,4 (8,6)	54,7 (70,2)	58,4 (137,0)
2009–2014 között	44,2 (9,1)	58,7 (52,9)	90,7 (157,0)
<i>Kruskal–Wallis</i>	2,1	11, 3**	12,0**
Tudományterületi előképzettség			
Földtudományok	41,4 (8,9)	101,7 (79,1)	202,0 (229,0)
Természettudományok	51,2 (9,1)	85,7 (145,0)	17,3 (30,6)
Társadalomtudományok	44,9 (10,0)	55,7 (68,1)	58,5 (101,0)
<i>Kruskal–Wallis</i>	7,45*	4,26	10,63**
Foglalkozás			
Oktatás	44,5 (10,0)	102,0 (101,0)	173,0 (212)
Egyéb társadalmi szolgáltatások	44,9 (10,2)	35,0 (40,0)	35,4 (83,2)
Üzleti szolgáltatások	44,4 (10,3)	0,0 (0,0)	00,0 (0,0)
<i>Kruskal–Wallis</i>	0,1	20,4***	16,9***
Születés nagyrégiója (NUTS1)			
Alföld és Észak	43,8 (10,1)	78,1 (76,8)	145 (228,0)
Dunántúl	43,0(10,8)	108,0 (120,0)	143 (176,0)
Közép-Magyarország	49,5 (7,3)	54,8 (79,0)	40,4 (125,0)
Határon túl	40,3 (8,5)	101,0 (73,4)	148,0 (211,0)
<i>Kruskal–Wallis</i>	5,7	3,5	7,2
Munkahely nagyrégiója (NUTS1)			
Alföld és Észak	43,6 (10,3)	85,6 (77,5)	126,0 (171,0)
Dunántúl	44,0 (10,5)	107,0 (112,0)	172,0 (221,0)
Közép-Magyarország	48,3 (6,9)	41,1 (65,3)	4,7 (7,1)
Határon túl	41,5 (13,4)	23,5 (13,4)	5,5 (0,7)
<i>Kruskal–Wallis</i>	2,0	4,9	8,5*

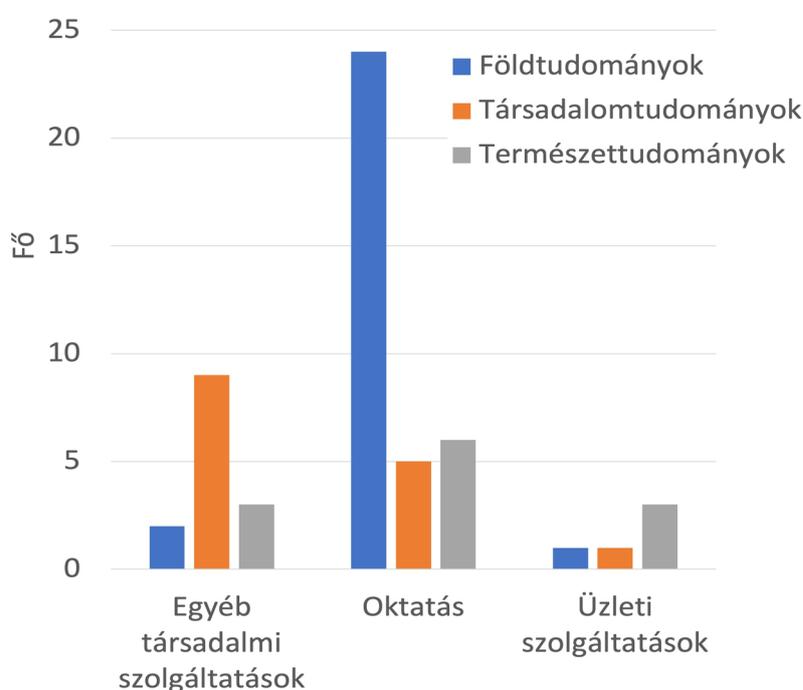
*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

Az adatfelvétel alkalmával megjelölt foglalkozást tekintve az oktatásban dolgozók (29 fő felsőoktatás, 6 fő közoktatás) erősen felülreprezentáltak (57,7%), de jelentős, több mint egynegyed arányt (26,2%) tesznek ki az egyéb társadalmi szolgáltatásokban működők is (1. táblázat). Az üzleti szolgáltatások dolgozói, valamint a nyugdíjasok egyenlő arányban (8,2–8,2%) osztoznak a fennmaradó részen. Utóbbiak közül hárman földrajzosok, akik oktatóként vonultak nyugdíjba.

A foglalkozás és az előképzettség igen erősen szignifikáns ($p < 0,001$) kapcsolatban áll egymással: a földrajzosok legnagyobb hányada az oktatásban, míg a társadalomtudományi végzettségűek leginkább egyéb társadalmi szolgáltatásokban helyezkedtek el (2. ábra).

2. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok tudományterületi előképzettségük és foglalkozásuk szerint

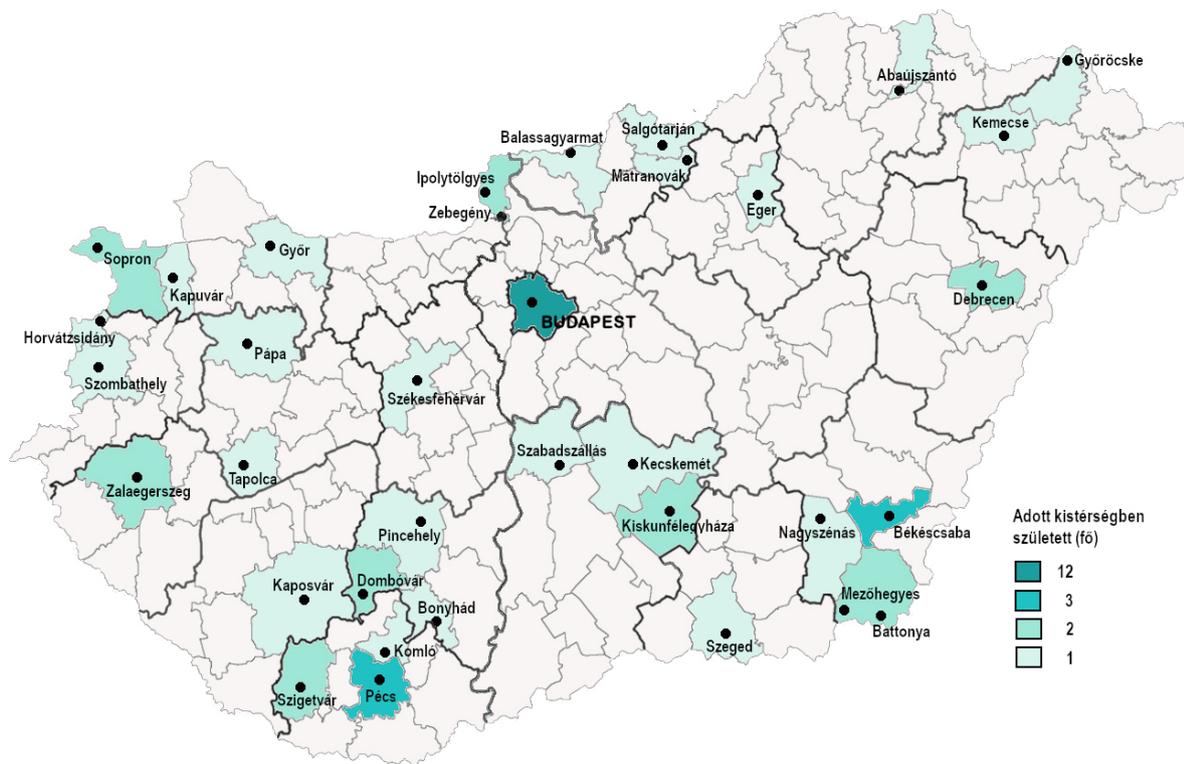
Figure 2. Students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision according to their academic qualification and occupation

A mai közigazgatási határokat figyelembe vevő magyarországi születési helyeket a főváros mellett 5 nagyváros (100 ezer fő felett), 11 középváros (20–100 ezer fő), 11 kisváros (20 ezer fő alatt), 7 község, azaz 33 kistérség 35 települése alkotja (3. ábra). Közülük a legtöbb a Dél-Alföldön (8 db) és a Dél-Dunántúlon helyezkedik el (7 db).

A legtöbb fokozatot szerzett Tóth-tanítvány a főváros szülőtte (12 fő), majd Békéscsaba és Pécs következik 3–3 fővel, Debrecen, Dombóvár, Kiskunfélegyháza, Sopron, Szigetvár és Zalaegerszeg 2–2 fővel és további 26 település 1–1 fővel. Regionális kitekintésben a legtöbb talentumot Budapest (12 fő), illetve a dél-alföldi és dél-dunántúli települések (11–11 fő) adták. Az államhatáron kívüliek közül egy felvidéki (Dunaszerdahely), egy kárpátaljai (Beregszász), két erdélyi (Kolozsvár, Kobátfalva) település, valamint a mongol főváros (Ulánbátor) adott egy-egy tanítványt.

3. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok születési helye
 Figure 3. Place of birth of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision

A születési helyek kibocsátott létszám szerinti (n=62) makroregionális (NUTS1) elrendeződése a Dunántúl, valamint az Alföld és Észak nagyrégió magas részesedését tükrözi (35,5 és 33,9%), míg Közép-Magyarország adta minden ötödik, a határon túli és távolabbi területek (Erdély, 1 Felvidék, 1 Kárpátalja, 1 Mongólia) pedig minden tizedik tanítványt (1. táblázat).

A születési helyek nagyrégiós elhelyezkedése és a hozott előképzettség szignifikáns összefüggést mutat ($p < 0,05$). A Dunántúl, illetve az Alföld és Észak közel nagy számban (13 és 11 fő) és magas arányban (65,0% és 57,9%) „küldött” földrajzos előképzettségű doktorjelölteket Tóth professzor műhelyébe (4. ábra). Ugyanakkor a Közép-Magyarország nagyrégióból az egyéb természettudományi végzettségűek felülreprezentáltak hasonló arányban (58,3%), míg a földrajzosok jóval kisebb arányban jöttek onnan.

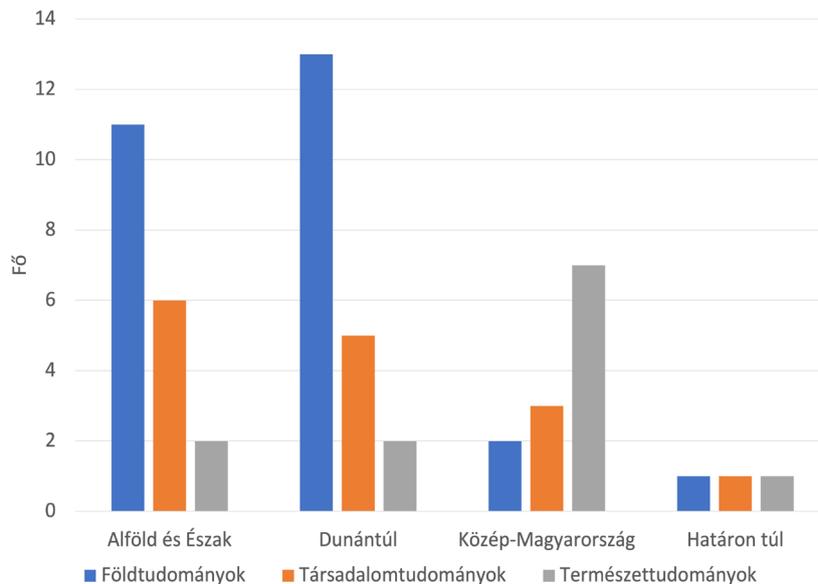
A munkahelyet adó települések száma értelemszerűen alacsonyabb (21 db), mint a születési helyeké. A főváros mellett 6 nagyváros, 10 középváros, 3 kisváros és 1 község sorolható ide, ami 21 különböző kistérségben található (5. ábra). A legtöbb település a Dél-Alföldön (7 db) és Észak-Magyarországon helyezkedik el (5 db). Az államhatáron kívüliek között Kolozsvár, Ungvár és Brazíliaváros szerepel. A legtöbb fokozatot szerzett Tóth-tanítvány Pécsen dolgozik (20 fő), s ebben a PTE-nek vitathatatlanul nagy szerep jut (15 fő). A főváros szintén jelentős befogadó e tekintetben (11 fő), illetve a regionális központok (Szeged, Győr, Miskolc), megyeszékhelyek, oktatási-kulturális központok adnak további munkahelyeket.

A munkahelyek létszám szerinti makroregionális (NUTS1) eloszlásában a Dunántúl a legmagasabb részesedés (47,3%), amit az Alföld és Észak nagyrégió (29,1%), Közép-Magyarország nagyrégió

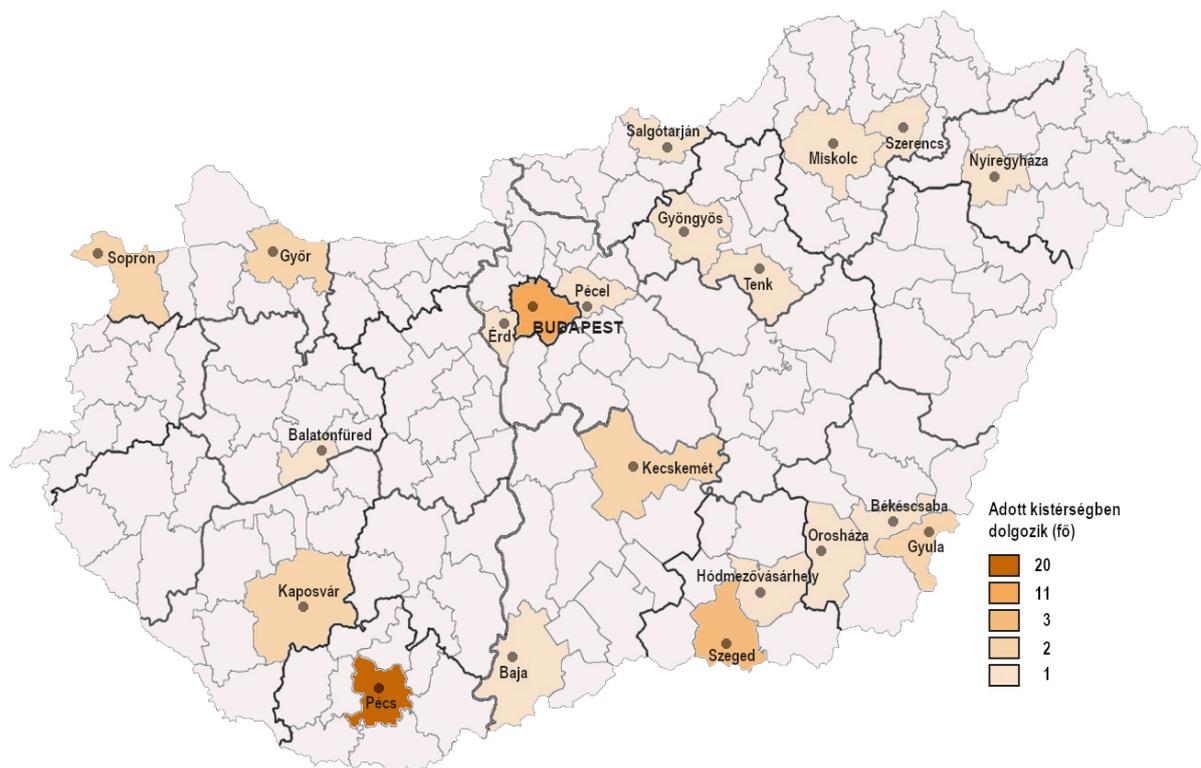
(20,0%), valamint az államhatáron túli területek (3,6%) követnek (1. táblázat). A munkahelyek nagyrégiós elhelyezkedése és a hozott előképzettség ugyancsak szignifikáns összefüggést mutat ($p < 0,05$), ami hasonló képet ad, mint a születési helyek esetében (6. ábra).

4. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok tudományterületi előképzettsége születési helyük nagyrégiója (NUTS1) szerint

Figure 4. The academic qualifications of the students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision according to the region of their birthplace

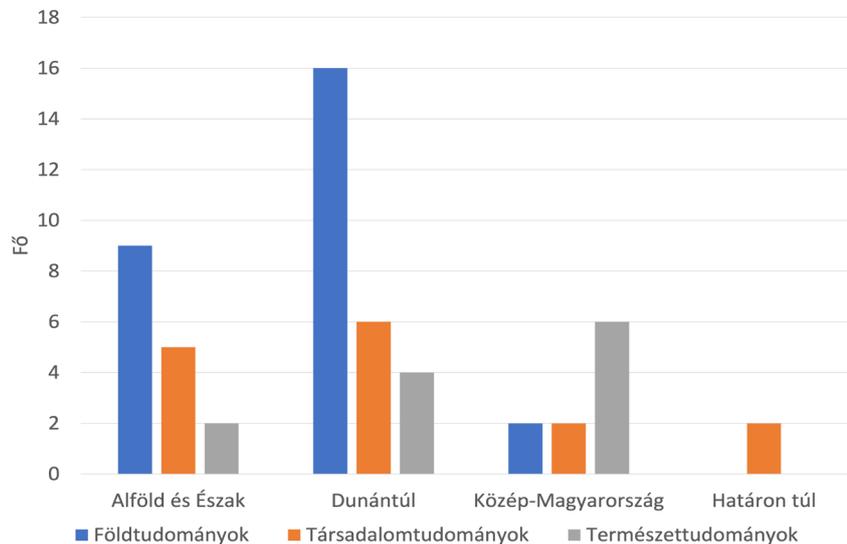

5. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok munkahelye
Figure 5. Workplaces of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision

6. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok tudományterületi előképzettsége munkahelyük nagyrégiója (NUTS1) szerint

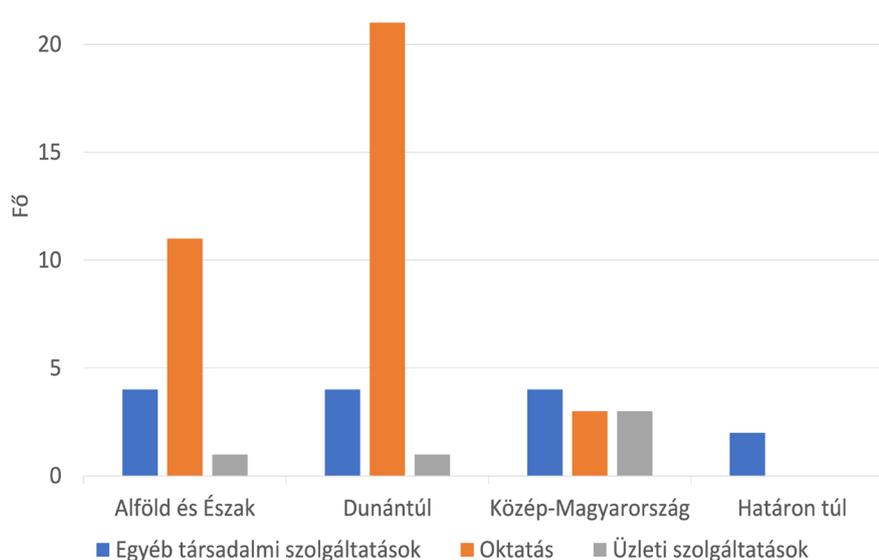
Figure 6. The academic qualifications of the students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision according to the region of their workplace

Ugyanakkor, míg a születési hely és a foglalkozás nem függ egymástól, a munkahelyek nagyrégióira igaznak bizonyul ez a kapcsolat ($p < 0,05$). A Dunántúlon magasan kiemelkedik az oktatásban dolgozók részesedése (80,8%), ami az Alföld és Észak esetében még szintén viszonylag magas (68,8%), Közép-Magyarország esetében pedig 30,0 százalék (7. ábra). Ez utóbbi nagyrégió az egyéb társadalmi szolgáltatások (40,0%) és az üzleti szolgáltatások területén kiegyensúlyozottabb arányokat produkál. A minta elemszáma az államhatáron kívül dolgozók esetében már igen alacsony ($n=2$).

7. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok foglalkozása munkahelyük nagyrégiója (NUTS1) szerint

Figure 7. Occupation of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision according to the region of their workplace

Amennyiben születési helyek és a munkahelyek eloszlását egymáshoz viszonyítjuk, képet nyerhetünk a makrorégiók tehetségmegtartó és tehetségvonzó képességéről.

A 3. táblázat a születési és munkahelyek egyenlegének makroregionális léptékű mátrixa. A táblázat jól szemlélteti a születési és a munkahelyek közötti vándorlás irányát: például ami az egyik nagyrégióban a születésszámhoz képes veszteség, az egy másikban nyereségként jelenik meg (és fordítva). Eszerint a születési és munkahely közötti makroregionális vándorlás nyertese 6 fő többlettel a Dunántúl, az Alföld és Észak három főt, Közép-Magyarország két főt, a határon túli terület egy főt veszített.

3. táblázat: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok születési és munkahelyeinek makroregionális egyenlege

Table 3. Regional balance of births and workplaces of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision

Munkahely nagyrégiója (NUTS1)	Születés nagyrégiója (NUTS1)			
	Alföld és Észak	Dunántúl	Közép-Magyarország	Határon túl
Alföld és Észak	0	2	1	0
Dunántúl	-2	0	-3	-1
Határon túl	0	1	0	0
Közép-Magyarország	-1	3	0	0
Total	-3	6	-2	-1

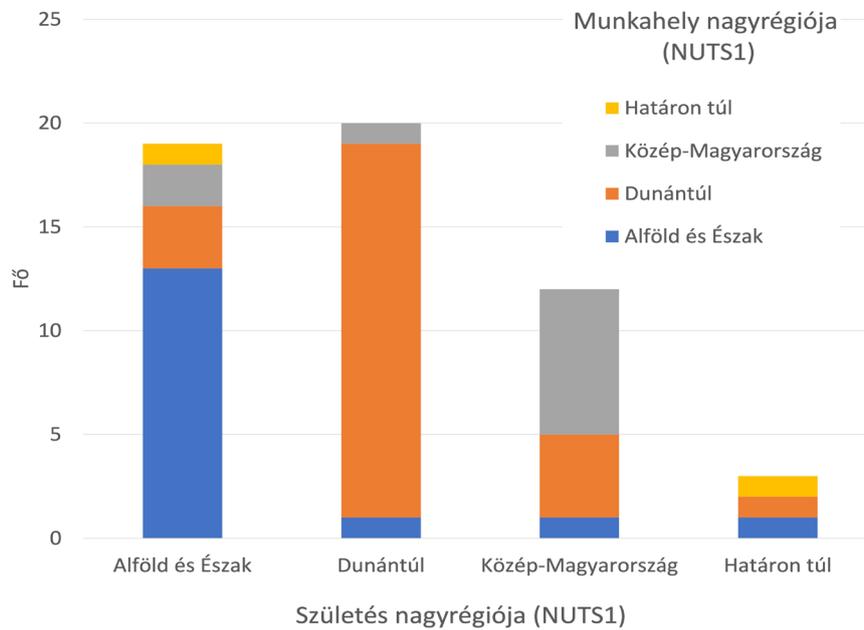
A Dunántúl talentumainak 90,0 százalékát megtartotta (vagyis a születési és munkahely azonos nagyrégióban található), tizből egy pedig elvándorolt. Az Alföld és Észak 68,4, Közép-Magyarország 58,3, a határon túli területek pedig 33,3 százalékos megtartási mutatóval rendelkeznek (8. ábra).

A megtartó képesség mellett a legnagyobb vonzóképeséggel is a Dunántúl rendelkezik: a foglalkoztatottak 30,7 százalékát más nagyrégióból „importálta” (9. ábra). Az Alföld és Észak hasonló mutatója 18,8, Közép-Magyarorszáé 30,0, a határon kívül eső területeké pedig 50 százalék.

A doktori disszertációk legnagyobb része a településföldrajz–területfejlesztés (28,6%) és a gazdaságföldrajz (22,2%) problematikájából merít, de szintén jelentős arányt képvisel a kulturális és oktatásföldrajz (15,9%) az egészségföldrajz (9,5%), valamint a népességföldrajz és szociálgeográfia (7,9%). Születtek történeti földrajzi, turizmusföldrajzi, valamint környezet- és tájföldrajzi témájú dolgozatok is (10. ábra). Ötből három munka (60,3%) területi, kettő pedig (39,7%) ágazati aspektusból vizsgálódik. A területi szemléletű munkák közül négy nemzetközi témát (Koszovó, Mongólia, Mexikó, Európai Unió) dolgoz fel.

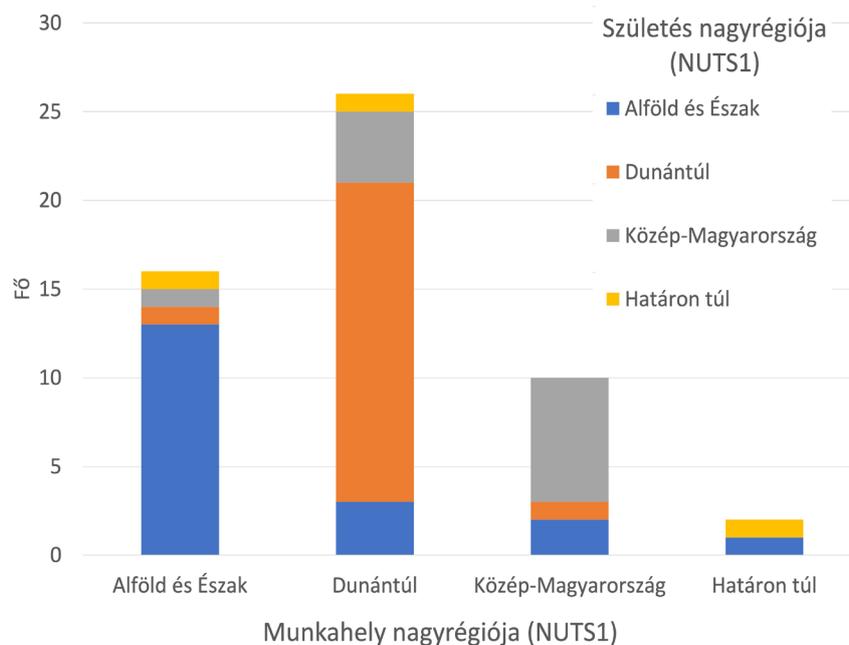
8. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok születési nagyrégiójának (NUTS1) megtartó képessége a munkahelyek elhelyezkedésének tükrében

Figure 8. Retention capacity of the region of birth of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision in the light of the location of workplaces

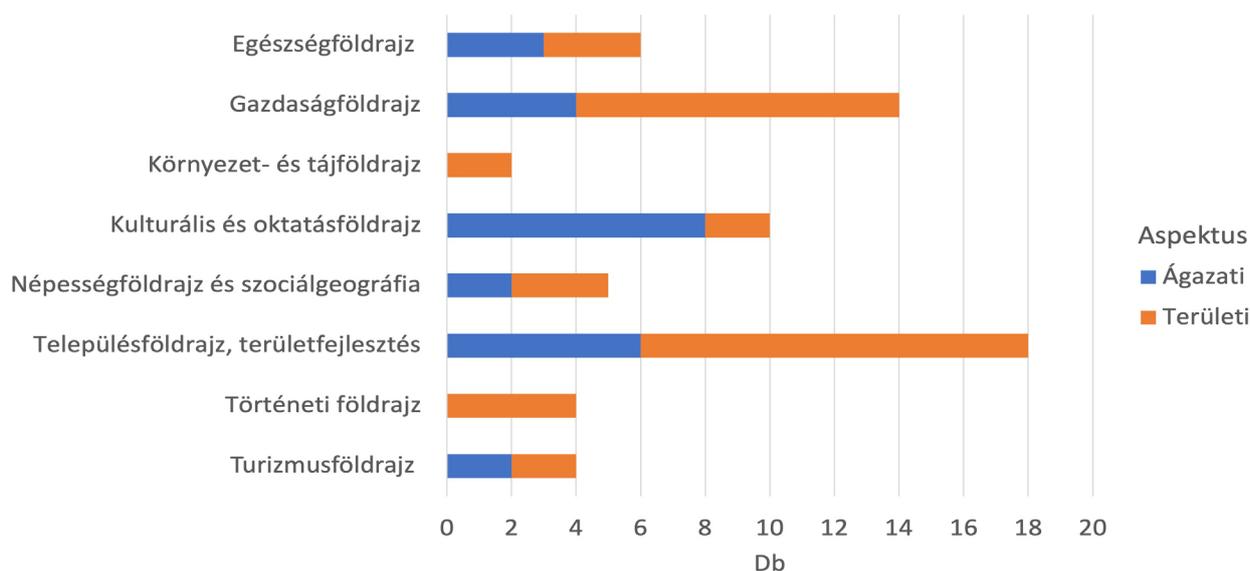
9. ábra: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok munkahelyének nagyrégiója (NUTS1) a születési helyek elhelyezkedésének tükrében

Figure 9. The region of the workplace of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision in the light of the location of their birthplaces

10. ábra: Tóth József témavezetésével megvédett doktori (PhD) értekezések tudományterület és megközelítési mód szerint

Figure 10. PhD theses defended under József Tóth's supervision by discipline and method of approach

Az MTMT-ben a tanítványok több mint háromnegyede ($n=48$; 76,2%) regisztrált, akik együtt összesen 44 789 db közleményt publikáltak ($A=99,8$; $SD=93,0$; $Min=1$; $Max=500$). Közülük tízből hatan jelenleg is aktívnak tekinthetők, azaz legkésőbb 2021-ben még jelent meg publikációjuk. A regisztráltak közül senki sem fejezte be a védés évében publikációs tevékenységét, mindössze ketten vannak, akik a védést követő évben, egy fő két év múlva, egy pedig három év múlva „tette le a tollat” (4. táblázat). A legtöbb, mintegy félezer (500 db) közlemény a nemrégiben elhunyt Krisztián Béla neve mellett szerepel. A legtermékenyebb hat szerző közé tartozik továbbá (alfabetikus sorrendben) Bánhidi Miklós, Kopcsay László, M. Császár Zsuzsa, Szabó Géza és Tésits Róbert.

A nemi hovatartozás, a születési idő, a védés idején betöltött életkor, a születési és munkahely makroregionális elhelyezkedése, valamint a tudományterületi előképzettség nem függ össze a közlemények számával ($p>0,05$), viszont a védés időszaka igen ($p<0,01$). Az 1998–2003 között doktoráltak jóval többet publikáltak ($A=175,0$; $SD=127$), mint a később védők (hiszen több idejük is volt rá). Mindamelllett a közlemények száma – főként a felsőoktatásban dolgozóknak köszönhetően – igen erősen összefügg ($p<0,001$) a foglalkozással: az oktatók, tanárok átlagosan 102 db közleményt jegyeznek, az egyéb társadalmi szolgáltatásokban dolgozók 35 db-ot, míg az üzleti szolgáltatásokban működők egyet sem (2. táblázat).

Az MTMT-ben rögzített független hivatkozások száma összesen 6556 db ($A=136,6$; $SD=194,7$; $Min=0$; $Max=841$). A legnagyobb arányt az 50 db alatti hivatkozásszám képviseli, míg a legjobban teljesítők (150 db felett) a minta 23,8 százalékát adják. A legtöbbet hivatkozott szerző a lekérdezés időpontjában Trócsányi András (841 db), de kiemelkedik még (alfabetikus sorrendben) Elekes Tibor, Pál Viktor, Pirisi Gábor, Szabó Géza és Tésits Róbert független hivatkozásainak száma is.

4. táblázat: A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett tanítványok publikációs adatai a Magyar Tudományos Művek Tárában (2023. június 1-ei állapot)

Table 4. Scientometric data of students who obtained a PhD degree under József Tóth's supervision in the Hungarian National Scientific Bibliography (June 1, 2023)

	n (fő)	%
Közlemények (MTMT)	63	100,0
150–500 db	12	19,0
50–149 db	17	27,0
1–49 db	19	30,2
Nem regisztrált	15	23,8
Utolsó közlemény megjelenése (MTMT)	63	100,0
2020 után	29	46,0
2015–2020 között	15	23,8
2015 előtt	4	6,3
Nem regisztrált	15	23,8
Hivatkozások (MTMT)	63	100,0
150–841	15	23,8
50–149 db	5	7,9
1–49 db	23	36,5
0 db	5	7,9
Nem regisztrált	15	23,8

Az egy publikációra jutó hivatkozásszám átlagosan 1,33 db, a legmagasabb értékkel Pirisi Gábor (4,5 db) rendelkezik, majd (alfabetikus sorrendben) Bálint Lajos, Laczkó Tamás, Pál Viktor, Trócsányi András és Tésits Róbert. A földrajzos előképzettséjük közleményei szignifikáns mértékben ($p < 0,01$) több hivatkozást kaptak, mint a többieké. A hivatkozások száma – csakúgy, mint a közleményeké – függ a védelem óta eltelt időtől ($p < 0,01$), a hivatkozások száma pedig szorosan összefügg a foglalkozási kategóriákkal ($p < 0,001$) (2. táblázat).

A rendelkezésre álló adatok szerint 17 tanítvány (27,0%) publikált együtt Tóth professzorral, ami összesen 74 közleményt (14 szerkesztett kiadványt és 35 egyéb közleményt) jelent (3 esetben egyidejűleg 2–2 tanítvány is társszerző volt). Ez alapján a Professzor legszorosabb munkakapcsolata Trócsányi Andrásal (20 db) Tésits Róberttel (19 db), Tánczos-Szabó Lászlóval (8 db), Hajnal Klárával, Pál Viktorral és Szabó Gézával (3–3 db) alakult ki. A listán szerepel még Antal Géza, Blahó János, Czuppon Viktória, Elekes Tibor, M. Császár Zsuzsa, Papp János, Pirisi Gábor (2–2 db), valamint Bokor Béla, Godó Nándor Ferenc, Győri Ferenc és Hanusz Árpád neve (1–1 db) is (zárójelben a közös közlemények száma).

A Tóth-tanítványok közül 11-en éltek azzal a lehetőséggel, hogy védésüket megelőzően vagy annak évében első szerzőként vagy társszerzőként publikáljanak a Modern Geográfia című online folyóiratban (Borsos, 2008, 2009; Jelenszky, 2009; Kerese, 2009, 2010; Ács & Laczkó, 2008; Laczkó, 2009; Locsmándi, 2009; Tésits et al., 2008; Tésits & Papp, 2007; Bornemissza et al., 2011; Rozsnyai, 2007; Szenoradszki, 2009; Tánczos-Szabó, 2013). A szerzők összesen 15 db tanulmánya témáját tekintve pontosan egyenlő arányban (3–3 db) oszlik el a gazdaságföldrajz, a kulturális és oktatásföldrajz, a

népességföldrajz és szociálgeográfia, településföldrajz–területfejlesztés, valamint a turizmusföldrajz kutatási területe között.

KÖVETKEZTETÉSEK

Egy tudós ember jelentőségét teljesen reménytelen és felesleges vállalkozás volna csak számadatokon keresztül megítélni, legyenek azok bármilyen saját munkásságot, vagy a tanítványokra gyakorolt hatást leíró jellemzők. Nincs ugyanis tökéletes módszer a kiválóság kvantifikálására annak ellenére, hogy bizonyos teljesítmények valamilyen szinten összehasonlíthatók (Magyari Beck, 1977; Papp, 2004). A kivételes tehetség mérésére a legtöbbször kevésbé bizonyulnak alkalmasnak hagyományos struktúráink, hiszen a tehetség által létrehozott alkotás jelentősége, vagyis az újítás mértéke éppen az adott vonatkoztatási rendszerhez viszonyított „struktúra-differenciával” fejezhető ki (Dénes & Farkas, 2007). Minél nagyobb ez a „struktúra-differencia”, annál jobban lógnak ki a sorból a „másként látó” emberek. Az újdonságot egy adott szimbolikus tartomány (pl. földrajztudomány) „kapuőrei”, azaz szakértői köre teszi a tartomány részévé – feltéve, ha megfelelőképpen tud képviselni egy adott tartományt (Csíkszentmihályi, 2008).

Mindezt csak azért tartottam fontosnak elmondani, mert Tóth József professzor életútja félreérthetetlenül bizonyítja, hogy a sok mindent másként, újszerű elrendezésben látó emberek közé tartozott. Amellett például, hogy mindig mély tisztelettel emlegette szegedi mesterét, Krajkó Gyulát és akkoriban mértékadónak és haladónak számító gazdaságföldrajzi iskoláját, képes volt szakítani a hazai földrajz lassan elavuló paradigmáival: kezdte másként észlelni a települések és vonzásokörzetük funkcióit, azok komplex rendszerét, az urbanizáció természetét, az Alföld problémáit, a Kárpát-medence térszerkezetét, vagy éppen a földrajztudomány fejlődési irányait.

Hogy valójában mekkora hatása volt, a földrajztudományra, tanítványaira, munkatársaira, azt – megkockáztatom – még túl korai volna eldönteni, s ez nem is lehet az én tisztem. Ami azonban joggal feltételezhető: karizmatikus alakja, szellemi iránymutatása Békéscsabán, Pécsen, Szegeden vagy éppen Szombathelyen a „genius loci” részévé válva, ma is generációkat inspirál a földrajztudomány vagy egyszerűen csak a tudomány iránti elköteleződésre.

Mindamellett szívből remélem, hogy hagyományos struktúrában készült statisztikai elemzésem sokakban inkább megerősítette, mintsem megcáfolta a Professzor iskolateremtő munkásságának egyedülálló jelentőségét, s emellett valamilyen képet formált azokról a doktorandusz hallgatókról is, akik a PTE TTK „újszerű” Földtudományok Doktori Iskolájában témavezetése mellett szerezték meg tudományos minősítésüket és ezzel a „Tóth-tanítvány” védjegyét.

A Tóth József témavezetésével PhD-fokozatot szerzett doktoranduszok sokfélék voltak. Nemenkénti megoszlásukat tekintve, a nők aránya (30,2%) kétségtelenül alacsonyabbnak mutatkozott, mint a férfiaké, ám mégis valamivel magasabbnak, mint ebben az időben a valamennyi tudományterületre számított országos statisztikai átlag (23,0%) (KSH, 2011). A doktoranduszok védelem idején betöltött életkora tág határok között mozgott: a Professzor a fiatalokat, idős szakmabelieket egyaránt támogatta (Trócsányi, 2020). Számos tanítványa már érett felnőttként – néhányuk nyugdíjas korban – adta fejét

az újbóli tanulásra, fokozatszerzésre, vagy kisdoktori fokozattal a PhD-minősítés abszolválására. De kitűnik az is, hogy sok tehetséges és ambiciózus fiatal számára az egyetemi oklevél megszerzését követően azonnal nyitva állt a kapu a doktori képzés megkezdésére.

Mivel a Professor mindig azon dolgozott, hogy miképp lehetne javítani a földrajztudomány, ezen belül a társadalomföldrajz helyzetét a magyar tudományon belül (Csapó, 2020), missziós tevékenységet indított azzal, hogy doktori iskoláját kinyitotta a „nem földrajzos” alapvégzettségűek számára is. Ezek a hallgatók saját tanítványainak is jelentős hányadát (mintegy felét) adták. Hallgatói többnyire (57,4%) az oktatás valamelyik szegmensében – nagyobb részt a felsőoktatásban – dolgoztak vagy helyezkedtek el a védést követően, de jelentős arányt képviseltek az egyéb társadalmi vagy üzleti szolgáltatásokban működők is.

Tóth József ismertsége, kapcsolati hálója lehetővé tette, hogy doktoranduszai az ország minden szegletéből verbuválódjanak, de leginkább a Dél-Dunántúlról és a Dél-Alföldről. Maga az Alföld szülöttként több mint négy évtizeden keresztül belülről ismerhette és élhette meg az alföldi sorsot (Becsei, 2020), így szakmai és emberi kapcsolatai erős szálakkal kötődtek e nagytájhoz. Mindennek hozadékaként tanítványai tekintélyes hányadát adták az alföldi származásúak, mintegy szimbolizálva korábbi, főként dél-alföldi térpályáit. Természetesen abban is megkérdőjelezhetetlen szerepe volt, hogy tanítványai közül kiemelkedett a dunántúli születésű, majd Pécssett tevékenykedő szakemberek aránya is.

Az összefüggés-vizsgálatok a születési és munkahelyek makroregionális elhelyezkedése, valamint a doktoranduszok hozott előképzettsége között szignifikáns összefüggést mutatnak: a Dunántúlról, valamint az Alföld és Észak (NUTS1) régióból arányában több földtudományi végzettségű jelölt doktorált. Ők jellemzően nagyobb arányban dolgoztak az oktatásügy valamely szegmensében (főként a felsőoktatásban), mint a Közép-Magyarország régióból és a határon túlról érkezők.

Ami munkám tehetségföldrajzi megközelítése szempontjából további érdekes adalék lehet, hogy a Tóth-tanítványok szülő- és munkahelye közötti makroregionális vándorlás nyertesének egyértelműen a Dunántúl látszik, amely a másik két nagyrégió, illetve a határon túli területek rovására növelni tudta talentumai számát. Az elemzés szerint ez a nagyrégió valamennyi közül a legnagyobb megtartóképességgel (90,0%) és vonzóképeséggel (30,7%) rendelkezett.

Tóth professzor mindig szívügyének érezte a határon túli magyar szakemberek bevonását az anyaország földrajztudományának vérkeringésébe, s ezt nem csak nemzeti szolidaritásból tette. Hitte és vallotta a határokon átnyúló, valódi földrajzi régiókban való gondolkodás és együttműködés fontosságát. Talán ebből az okból, talán másból, de tudvalevő, hogy örömmel „szomszédolt” a határon túli, egykori országrészek egyetemlein, előadásokat tartott, barátságokat kötött Komáromban, Beregszászon, Nagyváradon, Marosvásárhelyen, Kolozsváron, Szabadkán, Magyarakanizsán és Újvidéken (Pál, 2020), egyúttal esélyt teremtve arra, hogy új, felkarolandó talentumokra bukkanjon doktori iskolája számára.

A Professor nyitottsága, innovációs hajlama, befogadókészsége tükröződik a témavezetőként vagy társtémavezetőként irányításával született doktori értekezések témaválasztásában is. Azok legnagyobb részét a település- és gazdaságföldrajzi problémák feldolgozása teszi ki, de igen jelentős

hányadot képviselnek az „új hullámhoz” tartozó kulturális földrajzi, oktatásföldrajzi az egészségföldrajzi munkák is.

A Tóth József szellemi örökségét, eszméit explicit vagy implicit módon hordozó tanítványai ma ott vannak a magyar tudomány frontján, amit (legalábbis részben) igazol az a közel 45 ezer, MTMT-ben rögzített közlemény, mely „tollukból” született. Ezek a publikációk természetesen nem egyforma súlyúak, mélységűek, jelentőségűek, igencsak eltérő „impaktúak”, de ez a legtöbb tudományterület esetében szintén hasonlóképpen működik.

Mindenesetre többen is emlékezhetünk rá, hogy a Professor mennyire szorgalmazta a publikációs tevékenységet, s ehhez hányféle forrást, lehetőséget biztosított (pl. közös publikációk, tanulmánykötetek, konferenciakötetek, földrajzos online folyóirat). Ma a legjobb tudománymetriai mutatókkal (is) rendelkező egykori tanítványai szakma élmezőnyébe tartoznak és központi szerepet játszanak az intézet, az egyetem, illetve a hazai geográfia életében. Egyúttal témavezetőként, törzstagként részt vesznek a doktoriskola Tóth József utáni korszakának alakításában is (Trócsányi, 2020).

Záró gondolatként megállapítható, hogy Tóth József professzor mint doktoriskola alapító, vezető és témavezető személyisége, világlátása, szakmai tudása és nyitottsága manifesztálódik egykori hallgatóinak sokféleségében, tudományos teljesítményében, s az általa gondozott doktori témák sokszínűségében.

Természetesen – mint a legtöbb kutatásnak – munkámnak léteznek korlátai. A viszonylag alacsony elemszám mindenképpen ide sorolható, azzal a megjegyzéssel, hogy a 63 végzett doktorandusz abszolút értékben is, a doktori iskolai működés időtartamára vetítve pedig kiemelkedően magasnak tekinthető. Bizonyos szempontból limitációt jelenthet továbbá a foglalkozási és tudománymetriai adatok keresztmetszeti jellege, tudván azt, hogy egy teljes tudományos életút különböző állomásain ezek a mutatók nagyban eltérhetnek.

Tóth professzor úrra tehát mint tanárunkra, témavezetőnkre soha el nem múló hálával gondolunk. Olyan embernek ismertük meg, aki nem csak a szavaival, tetteivel is nevelt, s kifejezetten törekedett egy baráti mester-tanítvány viszony kialakítására.

Sokunk számára persze örök talány marad, honnan származott az a hihetetlen energiája, mellyel végezte oktatói és vezetői munkáját, szervezte és működtette intézetét, egyetemét, doktori iskoláját, könyveket, cikkeket írt, lektorált, konferenciákra járt, folyóiratot menedzsel, szerkesztett, ország-szerte és a határon túl is szervezte a tudományos életet, részt vett a közéletben és még sorolhatnánk... De, ami számomra végképp megmagyarázhatatlan vele kapcsolatban (és sajnos az is marad) az a következő. Többször megesett, hogy mobiltelefonján kerestem, de nem értem el. Ilyenkor mindig visszahívott, s akkor, rendre valahogy ekképpen szabadkozott: „Ne haragudj, hogy nem vettem fel, de kint voltam a kertben. Meg kellett kapálnom a szőlőt...”

IRODALOMJEGYZÉK

Ács, P., & Laczkó, T. (2008). Spatial concentration of Hungary's health tourism. *Modern Geográfia*, 3(2), 1–22.

- Aubert, A. (2020). Tóth József a PTE Földrajzi Intézet megalapítója. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 85–95). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Balogh, G. (2015). A regionális tehetséggazdálkodás vizsgálati módszerei a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar hallgatóinak példáján. *Tér és Társadalom*, 29(2), 127–148. <https://doi.org/10.17649/TET.29.2.2664>
- Becsei, J. (2020). Néhány településföldrajzi kérdés Tóth József alföldi munkásságában. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 42–51). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Bíró, Zs., & Mándy, Zs. 2015: A tehetséggondozási szolgáltatásokról való informálódás és az azokhoz való hozzáférés lehetőségei. In J. Páskuné Kiss (szerk.), *A tehetséggondozó szolgáltatásokhoz való hozzáférés környezeti és intrapszichés tényezőinek vizsgálata* (pp. 32–41). Debreceni Egyetem.
- Bornemissza, I., Kopári, L., & Pósfainé, É. (2011). Térinformatikai módszerek alkalmazása az oktatás-innováció kutatásban. *Modern Geográfia*, 6(3), 32–43.
- Borsos, Á. (2008). The life cycle of the narrow-film cinemas as an innovation. *Modern Geográfia*, 3(2), 46–70.
- Borsos, Á. (2009). Multiplexes in Hungary. *Modern Geográfia*, 4(2), 9–20.
- Cao, Y., & Li, H. (2019). The Construction of Evaluation Indicator System on Urban Talent Development Potential. *2019 5th International Conference on Social Science and Higher Education*. Atlantis Press, 2352–5398. <https://doi.org/10.2991/icsshe-19.2019.259>
- Csapó, T. (2020). Tóth József Szombathelyen. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 65–70). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Csikszentmihályi, M. (2008). *Kreativitás. A flow és a felfedezés, avagy a találménység pszichológiája*. Akadémiai Kiadó.
- Danko, L., Bednář, P., & Matošková, J. (2017). Managers' activities within cultural and creative clusters: an essential element for cluster development in the Visegrád countries. *Creativity Studies*, 10(1), 26–42. <https://doi.org/10.3846/23450479.2016.1266049>
- Derényi, A., Expanzió, K., Fehérvári, A., Galántai, J., Kállai, G., & Szemerszki, M. (2015). *Tehetséggondozás, tehetségfejlesztés*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Dénes, T., & Farkas, J. (2007). A társadalom strukturális elmélete. *Társadalomkutatás*, 25(2), 127–159.
- Dövényi, Z. (2016). Adalékok a zempléni táj tehetségtérképéhez, különös tekintettel a geográfiára. In S. Kókai (szerk.), *A változó világ XXI. századi kihívásai: tanulmánykötet professzor dr. Hanusz Árpád egyetemi tanár 70. születésnapja tiszteletére* (pp. 179–185). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézete.

- Dövényi, Z. (2020). Adalékok Tóth József tudományos munkásságához. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 12–18). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Dövényi, Z., & Tésits, R. (szerk.). (2014). *Doktoriskolánk: A pécsi földtudományi doktori képzés 20 éve*. Publikon Kiadó.
- Florida, R. (2002). The Economic Geography of Talent. *Annals of the Association of American Geographers*, 92(4), 743–755.
- Fodor, Sz., & Klein, B. (2021). *A Nemzeti Tehetség Központ online mérési rendszere. Alapelvek, képességmérés, tanári értékelés*. Nemzeti Tehetség Központ.
- Győri, F. (2006). A tehetség földrajzának elméleti megközelítése. *Földrajzi Közlemények* 130(1–2), 15–27.
- Győri, F. (2011) *Tehetségföldrajz: Magyarországi vizsgálatok*. Egyesület Közép-Európa Kutatására.
- Győri, F. (2020). Tóth József talentumföldrajzának sziluettje a hazai és nemzetközi szakirodalom tükrében. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 135–153). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Hantos, Gy. (1936). *Magyar Tájak – Magyar Kiválóságok*. Szerző kiadása.
- Harmatiné Olajos, T. (2015). Az alulreprezentáltság kérdésköre. In J. Páskuné Kiss (szerk.), *A tehetség gondozó szolgáltatásokhoz való hozzáférés környezeti és intrapszichés tényezőinek vizsgálata* (pp. 42–48). Debreceni Egyetem.
- Horváth, T. (2010). Diplomások területi elhelyezkedése Magyarországon. In. O. Garai, T. Horváth, L. Kiss, L. Szép, Lilla; & Zs. Veroszta (szerk.), *Diplomás pályakövetés IV: Frissdiplomások 2010* (pp. 131–153). Educatio.
- Jelenszkyné Fábíán, I. (2009). Rural development and equal opportunities of the two genders in small villages in Ormánság. *Modern Geográfia*, 4(2), 21–36.
- Kárász, D. S. (2016). A magyar labdarúgás erőtere. *Közép–Európai Közlemények*, 9(1), 123–33.
- Kerese, T. (2009). A demográfiai erózió és területi differenciái Somogy megyében 1970–2007. *Modern Geográfia*, 4(2), 37–58.
- Kerese, T. (2010). Winner places in a loser county. Growing settlements in Somogy where the population decrease has been massive for half a century. *Modern Geográfia*, 5(1), 53–67.
- Kim, T., Horner, M.W., & Marans, R.W. (2005). Life Cycle and Environmental Factors in Selecting Residential and Job Locations. *Housing Studies*, 20(3), 457–473. <http://dx.doi.org/10.1080/02673030500062335>
- Kocsis, K., & Schweitzer, F. (szerk.). (2011). *Magyarország térképekben*. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet.

- KSH. (2011). A doktori fokozattal rendelkezők életpályája. Központi Statisztikai Hivatal. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/dokteletpalya.pdf>
- Laczkó, T. (2009). A nemzetközi wellness-turizmus jellemzői a XXI. században. *Modern Geográfia*, 4(1), 10–32.
- Lengyel, I. (2017). A regionális tudomány „térnyerése”: reális esélyek avagy csalfa délibábok? Vita-indító tanulmány a 80 éves Enyedi György tiszteletére. In I. Lengyel (szerk.), *Két évtizedes a regionális tudományi műhely Szegeden:1997–2017* (pp. 73–105). JATEPress.
- Lévai, A. (2018). *A kreatív góc*. [Doktori értekezés, Széchenyi István Egyetem].
- Locsmándi, Sz. (2009). A lehullt vasfüggöny után. A Sopron–Eisenstadt térség munkaügyi kérdései. *Modern Geográfia*, 4(2), 59–81.
- M. Császár, Zs., & Wusching, Á. T. (2016). Oktatás és tér. Válogatás az oktatásföldrajz nemzetközi és hazai kutatásaiból. *Iskolakultúra*, 26(4), 84–95.
- Magyari Beck, I. (1977). *Alkotás, szakértő, társadalom*. Magvető Kiadó.
- Malatyinszky, Sz., & Becsei, J. (2016). A Dél-alföldi tehetségek lehetőségei. In S. Kókai (szerk.), *A változó világ XXI. századi kihívásai: tanulmánykötet Prof. Dr. Hanusz Árpád egyetemi tanár 70. születésnapja tiszteletére* (pp. 391–401). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Mátyás, Sz. (2020). *A Kárpát-medence talentumföldrajza*. Mátyás Szabolcs és Társa.
- Mátyás, Sz. (2021). Talentumföldrajzi elemzések a Kárpát-medencében. *Területi Statisztika*, 61(4), 466–502. <https://doi.org/10.15196/TS610403>
- Mátyás, Sz. (2022). *Magyar talentumok a Nobel-díj közelében*. M.Sz. és Társa.
- Mező, F., & Harmatiné Olajos, T. (2013). Települési viszonyok hatása a magyarországi tehetségpontok kínálatára. A településtípus mint a tehetséggondozó szolgáltatásokban való alulreprezentáltság lehetséges oka. In J. Páskuné Kiss (szerk.), *A tehetséggondozó szolgáltatásokhoz történő hozzáférés pszichológiai és szociológiai tényezői* (pp. 164–200). Kutatási beszámoló.
- Michalkó, G. (2021). A mester és tanítványai: egy még le nem zárult életmű hatása Aubert Antal doktoranduszainak munkásságára. In G. Szabó (szerk.), *„Szubjektív élményföldrajz”*. *Tanulmánykötet Aubert Antal professzor tiszteletére* (pp. 162–168). PTE TTK FDI.
- Muity, Gy., Nagy, Á., & Pirisi, G. (2023). A Klebelsberg-féle népiskolai program területi hatásai. *Területi Statisztika*, 63(3), 336–358.
- Pál, Á. (2020). Tóth József és a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Földrajz tanszékének kapcsolata. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 52–54). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Papp, Z. (2004). A tudományos teljesítmény mérésének problémáiról. *Magyar Tudomány*, 49(2), 232–240.

- Páskuné Kiss, J. (2015). „Nekem például mihez van tehetségem?”: A pályaorientáció és a tehetséggondozás kapcsolódási pontjai. *Életpálya-tanácsadás: mindig van választás*, 5, 8–14.
- Pirisi, G., & Trócsányi, A. (szerk.) (2015). Általános társadalom- és gazdaságföldrajz. <https://tamop412a.ttk.pte.hu/files/foldrajz2/index.html>
- Polányi, M. (1997). *Tudomány és ember*. Argumentum Kiadó.
- Qian, H. (2010). Talent, creativity and regional economic performance: the case of China. *The Annals of Regional Science*, 45, 133–156. <https://doi.org/10.1007/s00168-008-0282-3>
- Rakonczi, J. (2020). Tóth József békéscsabai évei (1973-1984). In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 35–41). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Rozsnyai, K. (2007). Zsadány – az élni akaró falu. *Modern Geográfia*, 2(4), 84–103.
- Schich, M., Song, C., Ahn, Y., Mirsky, A., Martino, M., Barabasi, A. L., & Helbing, D. (2014). A network framework of cultural history. *Science*, 345, 558–562. <https://doi.org/10.1126/science.1240064>
- Sragner, M. (2005). Dr. Tóth József geográfus szakirodalmi munkái (1964–2004). In R. Tésits & T. Bugya (szerk.), *Dr. Tóth József geográfus szakirodalmi munkássága 1964–2004* (pp. 29–84). PTE TTK Földrajzi Intézet.
- Szemerszki, M. (2016). Iskolai tehetséggondozó tevékenység a statisztikai adatok tükrében. In G. Kállai (szerk.), *Hozzáférés és esélyek a tehetséggondozásban* (pp. 24–52). Család-, Ifjúság- és Népesedéspolitikai Intézet.
- Szenoradszki, E. (2009). A vállalkozások területi jellegzetességei a Bajai kistérségben. *Modern Geográfia*, 4(2), 137–158.
- Szónokyné Ancsin, G. (2020). Mit jelentett Tóth József számára Szeged. In G. Szónokyné Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 22–34). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Szónokyné Ancsin, G., & Kókai S. (szerk.). (2020). *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából*. Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Tánczos-Szabó, L. (2013). A határ menti térség Bács-Kiskun megye telekár térképén. *Modern Geográfia*, 8(3), 1–10.
- Teperics, K., Szilágyiné Czimre, K., & Márton, S. (2014). A társadalomföldrajzi/ regionális tudományi kutatások felhasználásának lehetőségei a tanuló régiók kutatásában. In E. Juhász (szerk.), *Tanuló közösségek, közösségi tanulás* (pp. 71–88). Center for Higher Education Research and Development.
- Tésits, R., & Alpek, B. L. (szerk.) (2015). *A mi geográfiánk: Tóth József emlékezete*. Publikon Kiadó.

- Tésits, R., & Papp, J. (2007). Changes in workplace establishment ability of County Békés from the turn of millennium up to these days. *Modern Geográfia*, 2(2), 1–29.
- Tésits, R., Malatyinszki, Sz., & Katona, Z. (2008). The relationship between the improvement of human resource and human infrastructure in Sarkad region. *Modern Geográfia*, 3(4), 25–41.
- Tian, F. (2013). Skilled flows and selectivity of Chinese scientists at global leading universities between 1998 and 2006. *Journal of Science and Technology Policy in China*, 4(2), 99–118. <https://doi.org/10.1108/JSTPC-01-2013-0003>
- Tóth, J. (1990). A tudományos minősítéssel rendelkezők születési lakó- és munkahelyeinek területi sajátosságai. In J Tóth (szerk.), *Tér-Idő-Társadalom* (pp. 225–267). MTA RKK.
- Tóth, J. (1994). A magyar geográfusok adatainak területi-strukturális elemzése. *Közlemények a JPTE Általános Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszékéről*, 10, 1–21.
- Tóth, J. (2000). A talentumföldrajz néhány kérdése. In O. Szukk, & J. Tóth (szerk.), *Globalitás, regionalitás, lokalitás* (pp. 257–262). PTE TTK Földrajzi Intézet.
- Tóth, J. (2004a). A tehetségföldrajz körvonalai. In Á. Hanusz (szerk.), *Földrajzi Környezet–Történeti folyamatok* (pp. 43–50). Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar Földrajzi Tanszéke.
- Tóth, J. (2004b). Kell nekünk régió? *Iskolakultúra*, 14 (11), 46–68.
- Tóth, J. (2008). *Térszerkezeti, népesség- és településföldrajzi tanulmányok*. Imedies Kiadó,
- Trócsányi, A., Tóth, J., & Nagy, Á. (szerk.). (2002). *A magyarság kulturális földrajza II*. Pro Pannonia Kiadó.
- Trócsányi, A. (2020). Tóth József a doktoriskola-alapító. In G. Szónokyné, Ancsin, & S. Kókai (szerk.), *Tóth József professzor a földrajztudomány mestere: Emlékkötet prof. Dr. Tóth József 80. születésnapja alkalmából* (pp. 99–108). Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézet.
- Weiner, E. (2016). *The geography of genius: a search for the world's most creative places, from ancient Athens to Silicon Valley*. Simon & Schuster.

Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenccé-feltételeinek megfelelően felhasználható. (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

This open access article may be used under the international license terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

